

EU-subsidiemonitor 2021-2027

Provincie Zuid-Holland

Peildatum 1 september 2023

Opdrachtgever: Provincie Zuid-Holland
Projectteam ERAC:
Chantal Peters, Martijn Panjer, Sander
Elemans

8 december 2023
Provincie Zuid-Holland

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Algemeen beeld programma's	5
Organisaties en samenwerkingen	13
Niet projectgebonden financieringen: Directe betalingen en leningen	19
Benchmark.....	22
Bijlagen	25

één

Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van provincie Zuid-Holland monitort ERAC de verlening van Europese subsidie aan projecten met organisaties die zijn gevestigd in Zuid-Holland. ERAC heeft de eerste inventarisatie in 2016 uitgevoerd en jaarlijks geactualiseerd. Deze inventarisatie heeft betrekking op de nieuwe programmaperiode 2021-2027. De resultaten hiervan worden gepresenteerd in dit rapport. Op sommige punten in het rapport wordt stilgestaan bij de oude programmaperiode (2014-2020), dit om de huidige cijfers meer in perspectief te plaatsen. De gepresenteerde cijfers hebben als peildatum **1 september 2023**.

Hoofdconclusie

Vanaf het begin van de huidige programmaperiode 2021-2027 tot aan de peildatum 1 september 2023 is **€ 868.352.762** aan Europese subsidie toegekend aan **434** unieke organisaties (**1.309** projectdeelnames) in Zuid-Holland. Deze organisaties besteden de subsidie bij het realiseren van **1.076 projecten**. Hieruit volgt een werkgelegenheidseffect in Zuid-Holland van **12.245 fte**. Met de verschillende projecten wordt een CO₂-reductie van **290.826 ton** bereikt.

In de periode 2014-2020 hebben Zuid-Hollandse organisaties in totaal **€ 2.527.363.681** (peildatum 1 maart 2022) verworven. De huidige programmaperiode is nu ongeveer twee jaar onderweg en in vergelijking met de vorige periode op dat moment, zijn de ontvangsten nu bijna twee keer zo hoog.

Naast de projectgebonden subsidies zijn ook de directe betalingen die Zuid-Hollandse landbouwers hebben ontvangen opgenomen in deze inventarisatie. Het betreft hier additioneel **€ 164.496.435**.

Ten slotte zijn ook EIB-leningen aan Zuid-Hollandse organisaties onderdeel van deze inventarisatie. De totale omvang van deze investeringen betreft **€ 615.288.216**.

1.2 Leeswijzer

Dit rapport heeft de volgende opbouw:

- Hoofdstuk twee: Verleende Europese subsidie per 1 september 2023
- Hoofdstuk drie: Samenwerking
- Hoofdstuk vier: Analyses
- Hoofdstuk vijf: Benchmark

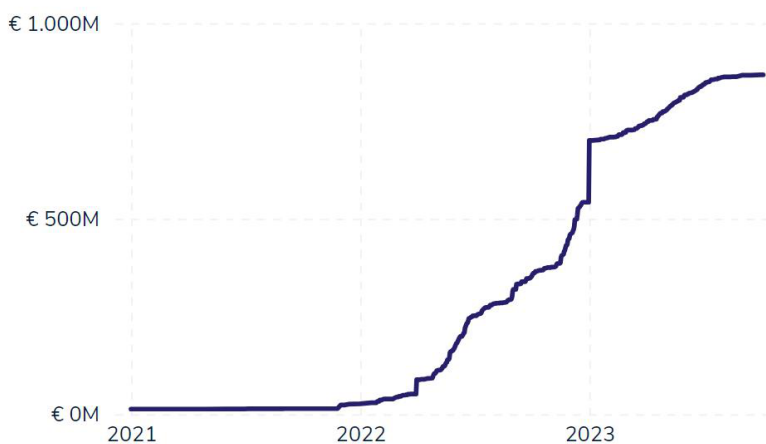
Als bijlagen zijn de overzichtstabellen van de Europese programma's en informatie over de opzet van de inventarisatie toegevoegd. De informatie is weergegeven in overzichtelijke tabellen, figuren en andere visuals. In de tabellen zijn gele balken weergegeven, dit is een nieuwe opmaak die voor deze programmaperiode gehanteerd wordt. Via deze balken is in een oogopslag te zien hoeveel procent die betreffende categorie uitmaakt van het totaal. Daarnaast worden de hoofdpunten onder tabellen, figuren en andere visuals waar nodig toegelicht. Aanvullende toelichting wordt weergegeven in de voetnoten.

twee

Algemeen beeld programma's

2.1 Europese subsidie in Zuid-Holland

Per peildatum 1 september 2023 is binnen **1.076 projecten** in totaal **868 miljoen euro** aan Europese subsidie toegekend aan organisaties in Zuid-Holland binnen de huidige programmaperiode (2021-2027). In figuur 1 is te zien hoe de toekenning zich in de tijd heeft ontwikkeld. Hierin is te zien dat pas vanaf maart 2022 de toegekende subsidie substantieel toeneemt. Dit komt doordat programma's een opstartfase kennen waarin nog geen subsidies kunnen worden toegekend.

Figuur 1: Cumulatieve groei toegekende Europese subsidie in provincie Zuid-Holland

2.1.1 Terugblik programmaperiode 2014-2020

Om aansluiting te houden met de afgelopen periode kijken we in dit eerste rapport over de periode 2021-2027 eerst nogmaals terug op de programmaperiode 2014-2020. Het laatste peilmoment voor deze programmaperiode heeft op 1 maart 2022 plaatsgevonden. Tabel 1 geeft de kerncijfers¹ van dit peilmoment.

Europese subsidie	Organisaties	Unieke organisaties	Projecten	Arbeidsplaatsen
€ 2.527.363.681	6.649	2.497	5.470	59.667

Tabel 1: Totaalcijfers provincie Zuid-Holland programmaperiode 2014-2020

¹ In de tabellen die volgen wordt onder 'Projecten' het aantal unieke projecten verstaan waarin minimaal één Zuid-Hollandse organisatie deelneemt. Het bedrag bij 'Europese subsidie' betreft het totale volume aan verleende subsidie aan de organisaties in Zuid-Holland voor deze projecten.

2.1.2 Vergelijking huidige en vorige programmaperiode

Interessant is om ook een vergelijking te maken met hetzelfde meetmoment in de vorige periode, namelijk 1 september 2016. Op dat moment bedroeg de toegekende subsidie aan Zuid-Hollandse organisaties **€ 479.342.363** binnen **703** projecten.

Dit betekent dat de toegekende subsidie in de huidige periode bijna twee keer zo hoog is als in de vorige programmaperiode op hetzelfde peilmoment. Het verschil wordt met name veroorzaakt door een significante hogere ontvangst vanuit Horizon Europe dan haar voorganger Horizon2020 (€ 200 miljoen subsidie verschil) en de introductie van het nieuwe fonds Innovation Fund (€ 160 miljoen). Ook het aantal projecten waarin Zuid-Hollandse organisaties participeren is ruim hoger dan zeven jaar geleden.

2.2 Europese subsidie en aantal projecten naar Europees programma

In dit hoofdstuk zijn de resultaten in subsidie en aantallen projecten naar Europees programma² weergegeven.

	Projecten	Europese subsidie
Europese regie	984	€ 805.497.444
CEF	8	€ 33.541.379
Creative Europe	9	€ 1.465.083
Horizon Europe	683	€ 553.992.331
Interreg VIC Europe	4	€ 914.549
Interregional Innovation Investments (I3)	2	€ 694.185
LIFE	23	€ 10.442.292
ERASMUS+	225	€ 38.714.843
Europe for citizens	26	€ 5.551.282
Innovation Fund	4	€ 160.181.500
Nationale regie	21	€ 35.852.381
AMIF	2	€ 1.385.569
ESF+	11	€ 32.593.189
ISF	5	€ 1.768.068
EMVAF	3	€ 105.555
Regionale regie	71	€ 27.002.938
EFRO 2021-2027 Noord-Nederland	1	€ 4.605
Interreg VIA Vlaanderen-Nederland	6	€ 2.078.949
Kansen voor West III	47	€ 22.144.484
ELFPO	3	€ 711.595
Interreg VIB Noordzeeregio	4	€ 267.837
OPZuid EFRO 2021-2027	10	€ 1.795.469
Totaal	1.076	€ 868.352.762

Tabel 2: Aantal projecten en Europese subsidie per Europees programma

Opmerkingen bij tabel 2:

- Binnen Europese regie is Horizon Europe het grootste programma in zowel euro's als verworven projecten³. In de vorige programmaperiode was dit met Horizon2020 ook zo.
- Het programma I3 kent op het moment van peilen twee projectdeelnames vanuit Zuid-Holland. In de eerste 'cut-off' van het programma zijn in totaal elf projecten toegekend, verdeeld over geheel Europa. Het is dus bijzonder te noemen dat zich hier twee Zuid-Hollandse projecten onder bevinden.
- Ook binnen het Innovation Fund scoort Zuid-Holland goed, met maar liefst vier projectdeelnames (zeven voor Nederland in totaal) en € 160,2 miljoen verworven euro's. Hiermee volgt het programma Horizon Europe in het aantal verworven euro's.

² Een aantal programma's komt nog niet voor in de update. Deze programma's zitten nog in de opstartfase en hebben vooralsnog geen projecten gepubliceerd en/of aangekondigd. Betreffende programma's zijn: Interreg Euregio Maas-Rijn, Eurostars, EEE-F en URBACT.

³ Het feit dat Horizon Europe het grootst is, komt voornamelijk doordat de eerste calls al zijn geopend in Q1 2021 en dat het programma het grootste budget heeft (GLB niet meegerekend).

2.3 Europese subsidie naar sector

2.3.1 Europese subsidie naar bestuurlijk thema

In deze paragraaf is de verdeling van de totaal verworven Europese subsidie verdeeld naar de bestuurlijk thema's. Ten opzichte van de vorige programmaperiode zijn de bestuurlijke thema's veranderd. Onderstaand figuur geeft de verdeling per bestuurlijk thema weer, onderbouwd met het bedrag aan verworven subsidie en het aantal projecten.

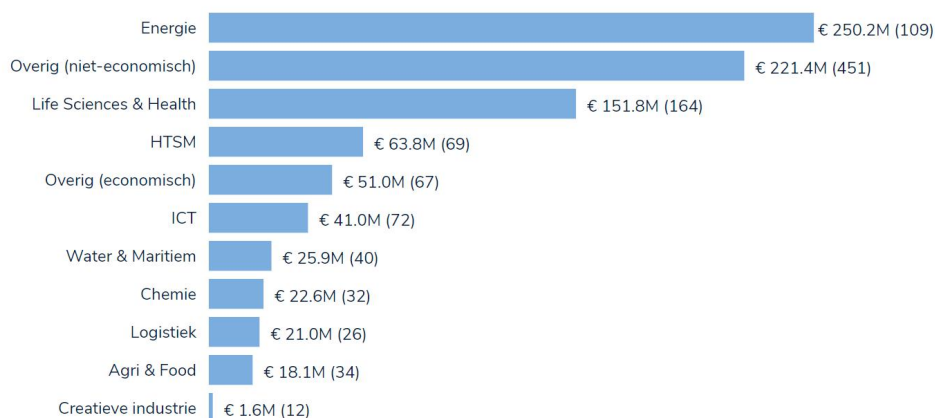
Figuur 2: Europese subsidie en aantal projecten per bestuurlijk thema

Opmerkingen bij figuur 2:

- Het thema 'Innovatie algemeen' voert de lijst aan, net als in de vorige periode (vergelijkbaar thema 'Economie en innovatie'). 'Innovatie algemeen' betreft innovatie die niet direct aan één specifieke ander thema te koppelen is. Veel Horizon projecten vallen onder deze categorie.
- Opvallend is de tweede plek voor het thema 'Circulaire economie'. Verklaring voor deze in het oog springende ontwikkeling kan gevonden worden in het Innovation Fund: dit is een programma met grote "ticket sizes" waarbij deelname van een beperkt aantal projecten al een groot effect bewerkstelligt.
- Tot slot is het bestuurlijk thema 'Zorg en Welzijn' relatief belangrijker ten opzichte van de vorige programmaperiode. Mogelijk heeft dit te maken met een hernieuwde scope van het Horizon Europe programma en de grotere focus op zorg.

2.3.2 Europese subsidie naar topsector

Alle projecten zijn gecategoriseerd naar economische topsector volgens het nationaal topsectorenbeleid. Economische projecten die niet onder deze sectoren te plaatsen waren, zijn ingedeeld onder 'Overig (economisch)'. De niet-economische projecten zijn weergegeven als 'Overig (niet-economisch)'.⁴

Figuur 3: Europese subsidie en aantal projecten per topsector

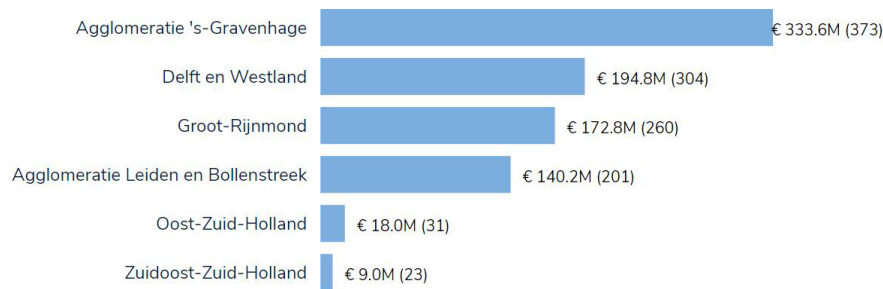
Opmerkingen bij figuur 3:

- De topsector 'Energie' is relatief belangrijk, ook ten opzichte van de vorige periode. De reden hiervoor is dat de projecten onder het bestuurlijk thema 'circulaire economie' onder andere gekoppeld kunnen worden aan deze topsector.
- Ook 'Life Sciences & Health' blijft relatief belangrijk met 151,8 miljoen euro aan ontvangen Europese subsidie. Een groot deel van de subsidie landt bij de diverse UMC's in de provincie.

⁴ Niet-economische projecten komen bijvoorbeeld voor in programma's als Erasmus+ of Creative Europe. Dit zijn programma's die niet-economisch georiënteerd zijn.

2.4 Europese subsidie geografisch uitgesplitst

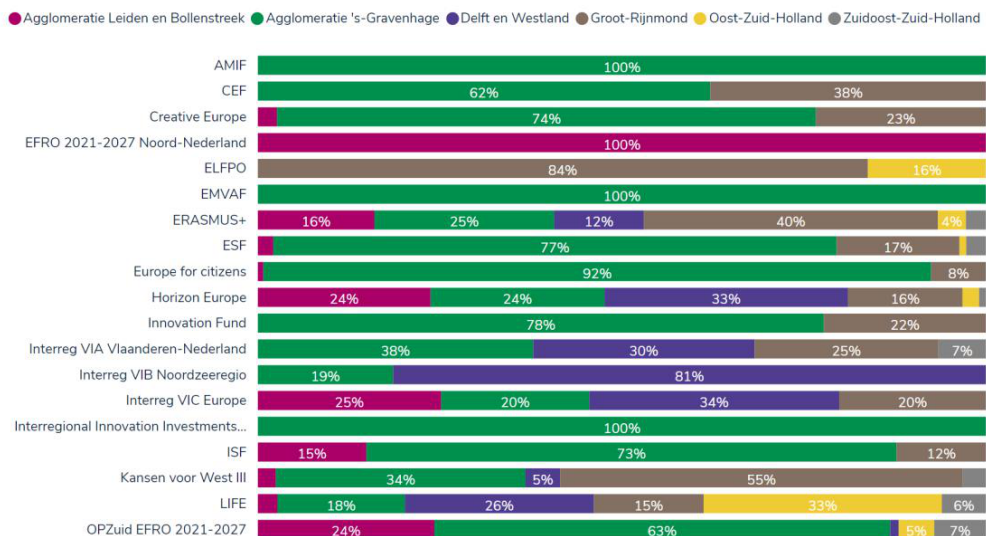
In deze paragraaf wordt de verleende Europese subsidie weergegeven naar Zuid-Hollandse COROP-regio's (figuur 4) en gemeenten. De verdeling van Europese subsidie per programma's over de COROP-regio is weergegeven in figuur 5. De verdeling van de verleende Europese subsidie per organisatietype is weergegeven in kaartvorm.

Figuur 4: Europese subsidie en aantal projecten per COROP-regio

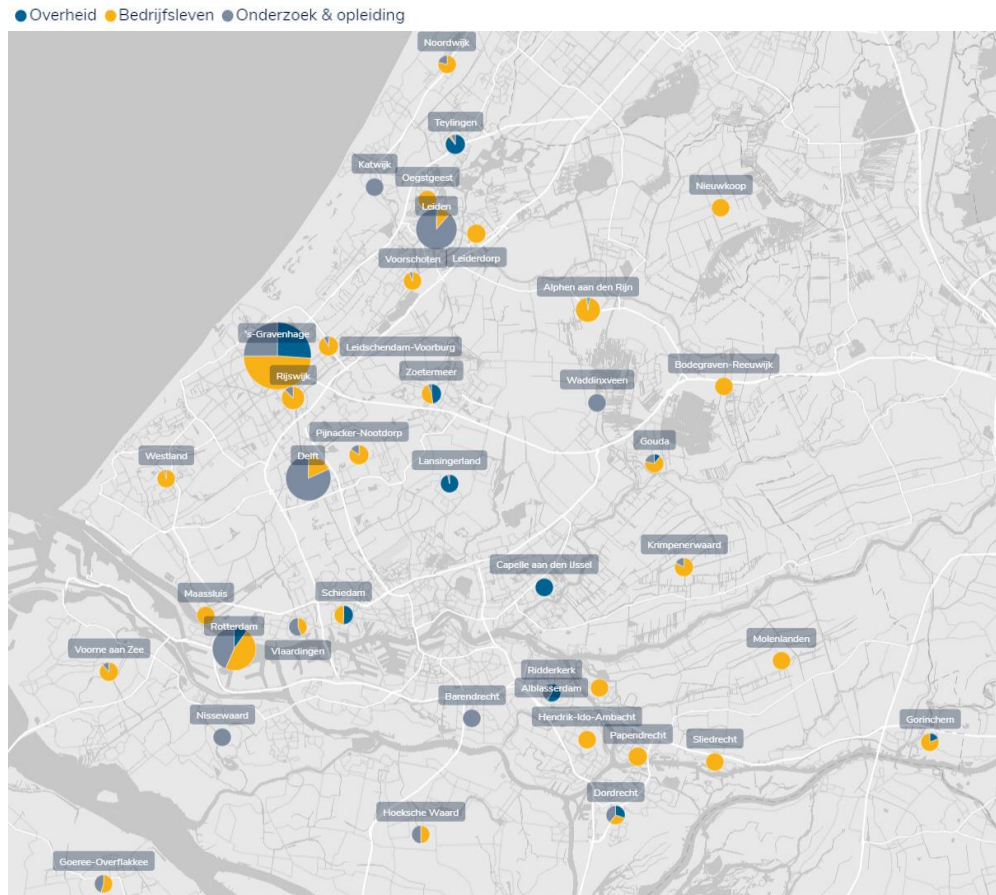
Opmerkingen bij figuur 4:

- Aan het begin van deze nieuwe programmaperiode is de toppositie wederom weggelegd voor de Agglomeratie 's-Gravenhage. Dit beeld zien we ook terug in de deelname van dit gebied in de verschillende Europese programma's: in 10 van de 19 programma's is deze regio de grootste participant (zie figuur 5).
- In tegenstelling tot de vorige programmaperiode staat de regio Groot-Rijnmond niet meer de tweede plaats. Hier is op het moment van peilen de regio Delft en Westland te zien. Deze wisseling heeft onder andere te maken met de relatief grote participatie van deze regio in Horizon Europe projecten. Dit is qua omvang immers het grootste Europese programma binnen Zuid-Holland.
- De verdeling van Europese middelen over de COROP-regio's is nu in het relatieve begin van de beleidsperiode soms nog wat extreem. Deze verdelingen zullen naar verwachting in de loop van de jaren evenrediger worden.

Figuur 5: Verdeling Europese subsidie per Europees programma naar COROP-regio

De overzichtskaart geeft de Europese subsidie per gemeente en per organisatietype weer.

Kaart 1: Europese subsidie per Zuid-Hollandse gemeente naar organisatietype

2.5 Gecreëerde werkgelegenheid

De cijfers uit tabel 3 zijn gebaseerd op de categorisering van ieder project naar één van de 21 categorieën in de EIM-rekentool. Uit deze tabel blijkt een totaal werkgelegenheidseffect van **12.245 fte** door de verworven Europese subsidie.

Zoals in de tabel te zien is, worden voor enkele EIM-categorieën – ongeacht de projectomvang of andere specificaties – geen arbeidsplaatsen voorzien.

EIM	Arbeitsplaatsen	Europese subsidie
Ontwikkelingen van technologie en innovatie in speerpuntsectoren	5.837	€ 490.935.646
Scholing en arbeidsmarkt	3.976	€ 74.799.237
Stimulering clustervorming in sectoren	1.830	€ 189.704.657
Oprichten en uitbreiden kennisinstellingen	412	€ 18.278.336
Bedrijfsgerichte maatregelen rond het stimuleren van ondernemerschap in het MKB	81	€ 743.200
Ontwikkelen en stimuleren ict-toepassingen in MKB	60	€ 737.602
Intensiveren van R&D-capaciteit in de regio	48	€ 10.295.493
Herinrichting landelijk gebied	2	€ 504.045
Uitbreiding en modernisering cultureel aanbod	0	€ 6.297.037
Kwaliteitsverbetering openbare ruimte	0	€ 3.704.661
Kwaliteitsverbetering werklocaties	0	€ 32.274.075
Verbetering milieukwaliteit	0	€ 6.537.393
Bereikbaarheid en mobiliteit (geen infrastructuur)	0	€ 33.541.379
Totaal	12.245	€ 868.352.762

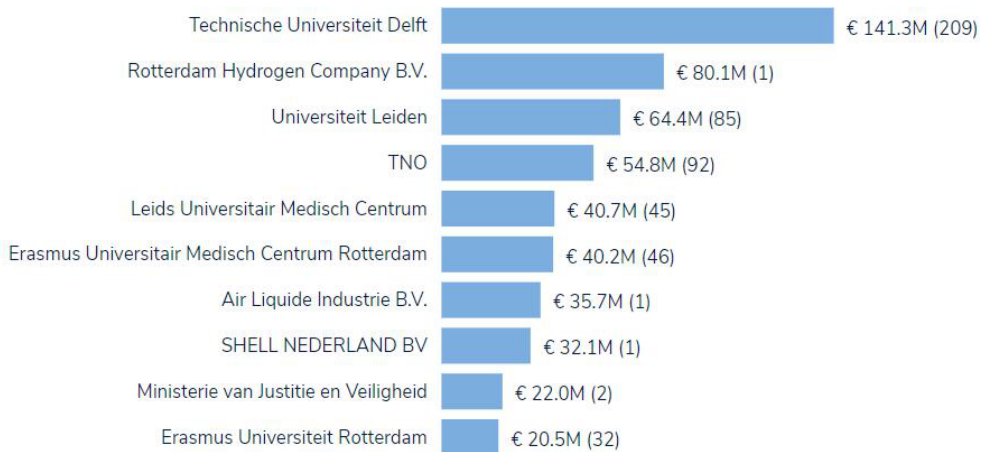
Tabel 3: Europese subsidie en gecreëerde arbeidsplaatsen per EIM-categorie

drie

Organisaties en samenwerkingen

3.1 Top-10 Zuid-Hollandse organisaties

Figuur 6 toont de organisaties uit Zuid-Holland met de meest verleend gekregen Europese subsidie. Tussen haakjes is aangegeven in hoeveel projecten de organisatie participeert.

Figuur 6: Top-10 Zuid-Hollandse organisaties naar Europese subsidie met aantallen projecten

Ten opzichte van de vorige programmaperiode zien we enkele nieuwe namen terug in deze lijst:

- Rotterdam Hydrogen Company B.V.
- Air Liquide Industrie B.V.
- Shell Nederland B.V.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid

Voor drie van de vier nieuwkomers (Rotterdam Hydrogen Company B.V., Air Liquide Industrie B.V. en Shell Nederland B.V.) is de toetreding tot de top-10 te verklaren vanuit de toevoeging van het Innovation Fund aan de EU-monitoring. Dit is vooralsnog het enige programma waarin deze partijen deelnemen, waarbij zij door de grote “tickets” (subsidiebedragen) van het programma hun intrede hebben genomen in de top-10.

3.2 Categorisering organisaties naar type begunstigden

Tabel 4 toont de verdeling van organisaties per type. In deze tabel is het aantal projectdeelnames en de bijbehorende Europese subsidie per type organisatie weergegeven. Het aantal deelnames ligt hoger dan het totaal aantal projecten. Dit komt doordat in sommige projecten meerdere Zuid-Hollandse organisaties deelnemen.

	Unieke organisaties	Project-deelnames	Europese subsidie
Bedrijfsleven	245	369	€ 327.669.222
MKB	147	222	€ 109.900.289
Groot bedrijf	37	49	€ 119.967.766
Landbouwbedrijf	4	4	€ 444.368
Culturele instelling	11	26	€ 1.644.272
Nutsbedrijf	3	3	€ 214.956
Geprivatiseerde voorziening	2	4	€ 4.096.747
Overig privaat	41	61	€ 91.400.825
Onderzoek & opleiding	92	708	€ 430.411.403
Onderzoeksinstituten	17	163	€ 97.388.019
Universiteit	7	420	€ 307.765.784
HBO	10	43	€ 13.576.459
MBO	4	7	€ 2.405.927
Voortgezet onderwijs	33	49	€ 6.030.524
Primair onderwijs	14	18	€ 907.968
Overig onderwijs	7	8	€ 2.336.722
Overheid	97	232	€ 110.272.138
Rijksoverheid	9	56	€ 59.618.369
Provincie	1	1	€ 100.000
Gemeente	9	21	€ 17.903.820
Waterschap	1	1	€ 199.625
Intermediaire organisatie	33	75	€ 9.947.308
NGO	22	52	€ 14.971.087
Openbare voorziening	2	2	€ 99.025
Overig publiek	20	24	€ 7.432.902
Totaal	434	1.309	€ 868.352.762

Tabel 4: Verdeling organisaties naar organisatietypen

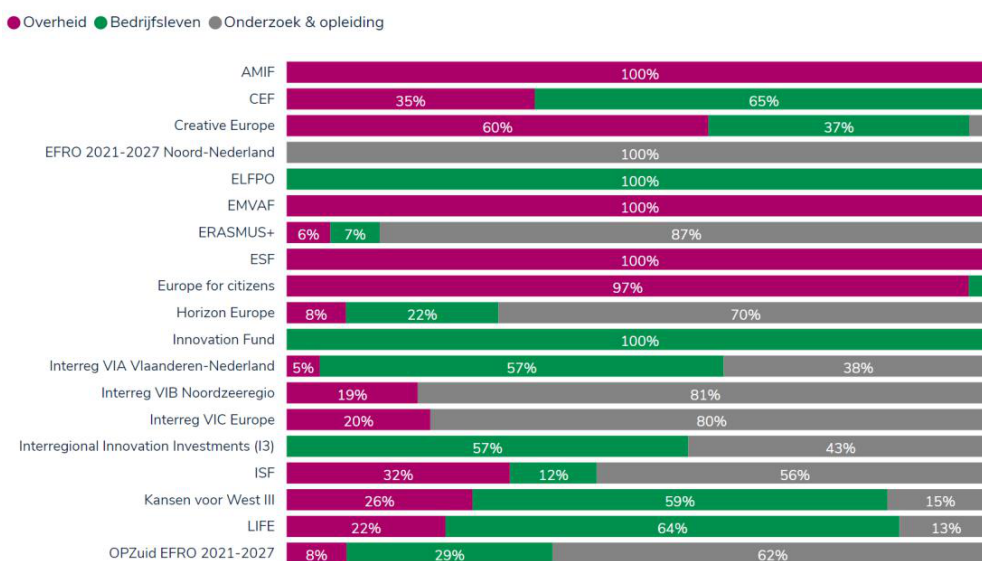
Opmerkingen bij tabel 4:

- In de vorige programmaperiode telde het bedrijfsleven met 2.781 het grootste aantal projectdeelnames, gevolgd door onderzoeks- en opleidingsorganisaties met 2.526 projectdeelnames. In tegenstelling tot de vorige programmaperiode is het bedrijfsleven op dit moment niet de grootste deelnemer in projecten. Deze rol is nu weggelegd voor de onderzoeksinstituten en meer specifiek de universiteiten.⁵
- Evenals de vorige periode verwerft het organisatietype universiteit de meeste Europese subsidie (€307,7 miljoen).

⁵ Onderzoeksinstituten zijn verantwoordelijk voor 708 projectdeelnames, waarvan er 420 verband houden met de deelname van universiteiten. De meeste projectdeelnames zijn te zien binnen Horizon Europe. Andere programma's waarin universiteiten participeren zijn LIFE en Interreg.

- Het bedrijfsleven is de grootste participant wanneer men kijkt naar het aantal unieke organisaties. Binnen deze categorie is vooral het MKB dominant: maar liefst 147 van de 245 organisaties betreft het MKB.
- Binnen de categorie overheid is de Rijksoverheid met €59,6 miljoen de grootste subsidieverwerfer. Dit is lijn met eerdere rapportages en te verklaren vanuit de concentratie van Rijksoverheidsinstellingen in en rond Den Haag.

In figuur 7 wordt de verdeling van de Europese subsidie per type organisatie (overheid, bedrijfsleven of onderzoek & opleiding) per Europees programma weergegeven.

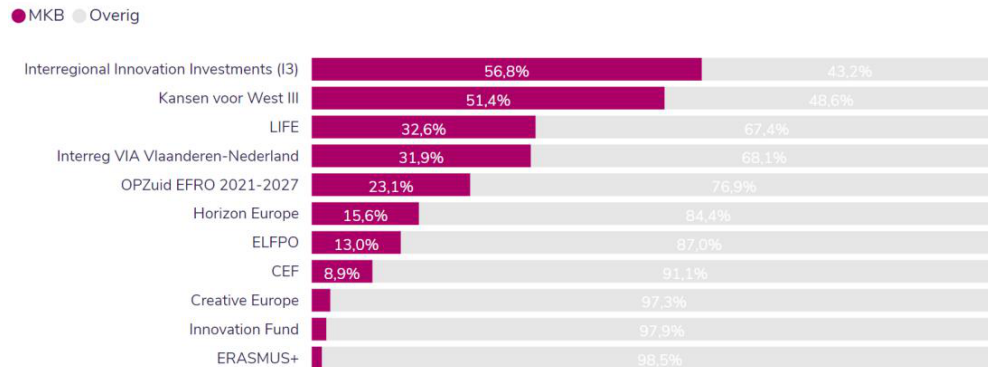
Figuur 7: Verdeling Europese subsidie per type organisatie per Europees programma

Opmerkingen bij figuur 7:

- Bovenstaande figuur laat een gemengd beeld zien: de verdeling tussen overheidsorganisaties, bedrijfsleven en organisaties gericht op onderzoek & opleiding is redelijk in balans. Er is niet één type organisatie dat dominant aanwezig is in alle programma's.
- De vorige programmaperiode liet een ietwat grotere rol voor overheidsorganisaties zijn. Tegelijkertijd is het verstandig om bij deze constatering een slag om de arm te houden, aangezien we nog aan het begin van de programmaperiode staan. Het is daarmee goed mogelijk dat dit beeld nog kantelt.

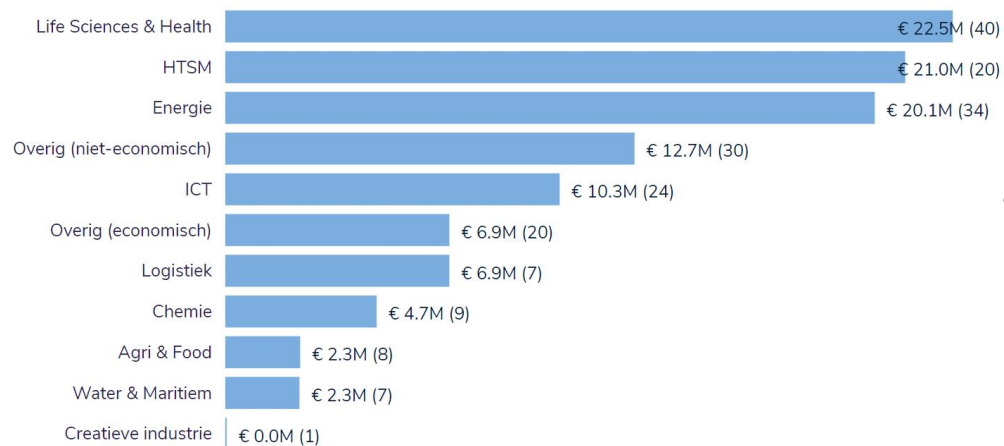
3.2.1 MKB

Het Zuid-Hollandse MKB is al in elf van de huidige negentien programma's aanwezig als subsidieontvanger. In figuur 8 is van deze programma's te zien welk aandeel het MKB heeft ten opzichte van het totaal bedrag dat in Zuid-Holland landt. Bij LIFE en Interreg VIA Vlaanderen-Nederland is de bijdrage van het MKB groot, bij I3 en Kansen voor West III is dit zelfs meer dan de helft!

Figuur 8: Aandeel MKB in Zuid-Hollandse ontvangsten per Europees programma

In figuur 9 is te zien dat het MKB zich vooral richt op de topsectoren Life Sciences & Health, HTSM en Energie. Bij HTSM is hier de Europese subsidie per project het hoogst. De meeste participaties vinden plaats in projecten die zich richten op Life Sciences & Health, gevolgd door Energie.

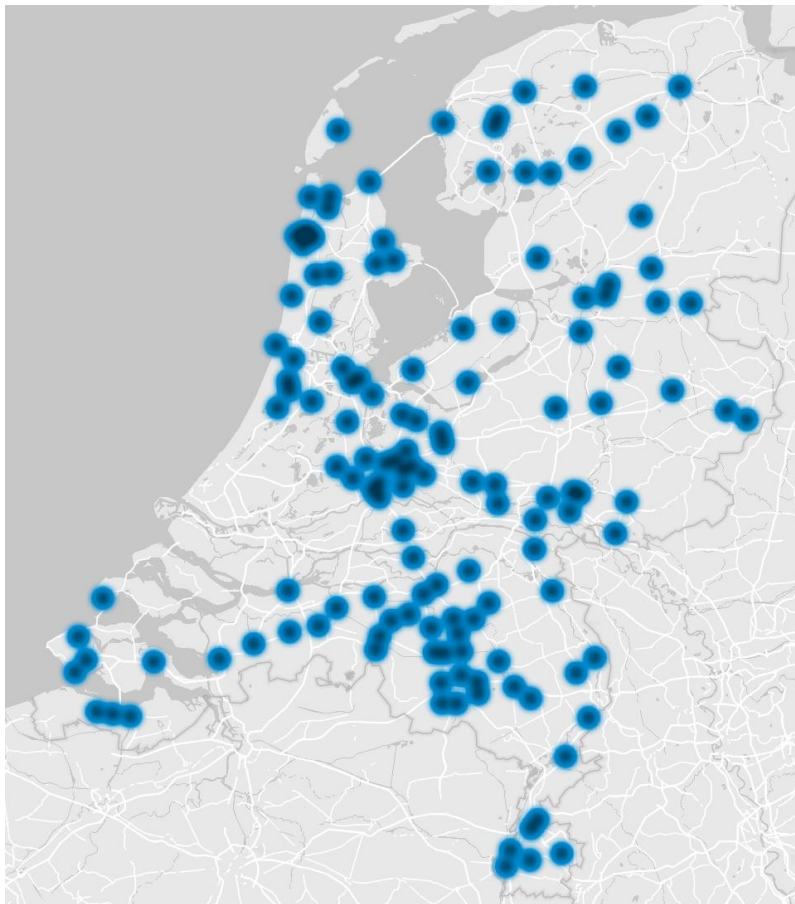

Figuur 9: Europese subsidie en aantal projecten Zuid-Hollands MKB per topsector

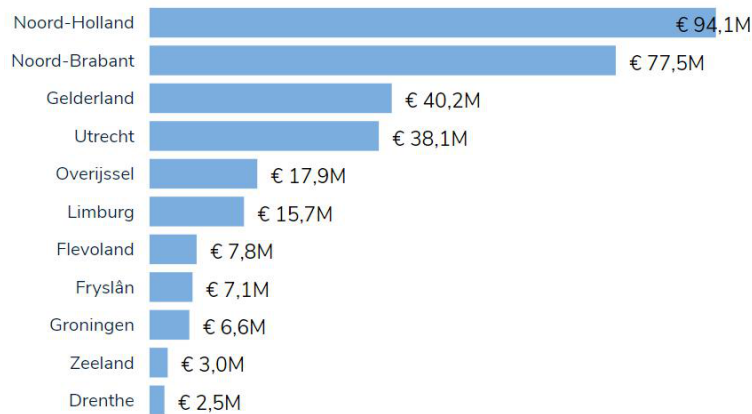
3.3 Samenwerkingspartners uit Zuid-Hollandse organisaties

Nieuw deze programmaperiode is dat het ERAC monitoringsysteem in kaart brengt met welke organisaties wordt samengewerkt in EU-projecten, ook buiten het onderzoeksgebied. Dit brengt veel nieuwe mogelijkheden op het gebied van netwerkanalyse met zich mee. Zo kan in beeld worden gebracht met welke steden/regio's het meest wordt samengewerkt door Zuid-Hollandse organisaties. In deze rapportage is alleen aandacht voor Nederlandse partner organisaties, in een volgende rapportage is deze samenwerking voor heel Europa in kaart gebracht.

Kaart 2 laat de vestigingsplaatsen van de partnerorganisaties zien waar Zuid-Hollandse organisaties mee samenwerken in EU-projecten. Figuur 10 geeft op provincieniveau de omvang van de bijbehorende Europese subsidie weer.

Kaart 2: Samenwerking in kaart gebracht

Figuur 10: Europese subsidie per samenwerkingspartner per provincie

Opmerkingen bij kaart 2 en figuur 10:

- Kaart 2 toont aan dat Zuid-Hollandse organisaties samenwerken met partijen die over het hele land verspreid zijn.
- Wanneer we de precieze cijfers per provincie zien (figuur 10) blijkt dat er voornamelijk wordt samengewerkt met partijen uit Noord-Holland en Noord-Brabant. In Noord-Holland is deze samenwerking op het gebied van Europese subsidie met name te zien in Amsterdam. In Noord-Brabant ziet men de meeste samenwerking in Eindhoven (Brainportregio).
- Andere sterke clusters lijken te zijn gevestigd rond Utrecht en de regio Arnhem-Nijmegen.

vier

Niet projectgebonden financieringen: Directe betalingen en leningen

Dit hoofdstuk geeft een verdiepende analyse op de gegevens van Zuid-Holland. Hierin worden de EIB-financiering (tabel 5) en de betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (tabel 6) uitgelicht.

4.1 Europese financiering door EIB

Naast de Europese subsidie die uit de geïnventariseerde programma's bij Zuid-Hollandse organisaties terechtkomt, stelt de EIB ook leningen beschikbaar. Deels als zogenaamde 'direct loans' (leningen direct aan leningnemers), deels indirect door middel van garantstellingen aan de national promotional banks. Directe leningen staan in de database op basis van locatie leningnemer. De bedragen via de national promotional banks worden toegerekend aan de provincies op basis van bruto regionaal product. Tabel 5 biedt een totaaloverzicht van de directe en indirecte EIB-leningen en projecten. De verschillende losse leningen worden separaat als bijlage verstuurd samen met het projectenoverzicht.

Lening	Bedrag	Projecten
Direct	€ 316.000.000	5
Indirect	€ 299.288.216	18
Totaal	€ 615.288.216	23

Tabel 5: Totaaloverzicht EIB-leningen vanaf 2021

4.2 Betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Vanwege vertraging in de ontwikkeling van het nieuwe GLB zijn in de jaren 2021 en 2022 budgetten uit de nieuwe programmaperiode – grof gezegd – ingezet conform de systematiek tot en met 2020. Vanaf 2023 is het GLB 2023 van start gegaan. Hiervan zijn nu nog geen betalingen geregistreerd, meer details over dit programma beschrijven we als we de betalingen ervan toe hebben kunnen voegen aan de rapportage.

ERAC heeft alle betalingen uit het GLB in beeld gebracht en gecategoriseerd. Om goed aan te sluiten bij de nieuwe meetperiode kiest ERAC ervoor deze betalingen in tabel 6 vanaf 2021 uitgesplitst weer te geven. In de periode 2015-2020 hebben Zuid-Hollandse organisaties in totaal € 570,9 miljoen subsidie vanuit het GLB ontvangen.

	2021	2022	Totaal
Directe betalingen	€ 39.777.280	€ 40.923.172	€ 80.700.453
Akkerbouw	€ 0	€ 0	€ 0
Basisbetaling	€ 26.857.490	€ 27.514.473	€ 54.371.963
Jonge landbouwers	€ 754.889	€ 777.328	€ 1.532.217
Teruggave crisisreserve	€ 515.200	€ 814.594	€ 1.329.793
Veehouderij	€ 52.052	€ 63.032	€ 115.084
Vergoeringsbetaling	€ 11.597.650	€ 11.753.746	€ 23.351.396
Markt- en prijsbeleid	€ 35.755.942	€ 23.677.048	€ 59.432.991
Algemeen	€ 1.311.066	€ 0	€ 1.311.066
Tuinbouw	€ 34.196.666	€ 23.555.548	€ 57.752.214
Veehouderij	€ 0	€ 121.500	€ 121.500
Zuivel	€ 248.211	€ 0	€ 248.211
Plattelandsbeleid	€ 9.880.051	€ 15.194.536	€ 25.074.587
Grondgebonden	€ 4.382.055	€ 2.056.710	€ 6.438.765
Niet-grondgebonden	€ 5.497.996	€ 13.137.826	€ 18.635.822
Totaal	€ 85.413.274	€ 79.794.756	€ 165.208.030

Tabel 6: Betalingen vanuit het GLB aan Zuid-Hollandse organisaties per jaar

Vanuit het GLB is in de periode 2021-2022 **€ 165,8 miljoen** aan betalingen verricht aan Zuid-Hollandse organisaties, voornamelijk landbouwers. Het betreft hier nettobetalingen, omdat ook rekening is gehouden met negatieve betalingen zoals heffingen en terugbetalingen. Omdat de verleende subsidie vanuit ELFPO (onderdeel van de niet-grondgebonden maatregelen) al in de overall database aanwezig is, dienen de bedragen uit deze categorie buiten beschouwing te worden gelaten bij in beeld brengen van de *additionele* betalingen t.o.v. de overall database. Daardoor kan gesteld worden dat naast de projectgebonden subsidies, Zuid-Holland in de programmaperiode tot en met 2022 ruim **€ 164,5 miljoen** aan landbouw gerelateerde betalingen heeft ontvangen.

Gemeente	Organisaties	Betalingen	Europese subsidie
Alblasserdam	6	38	€ 189.105
Albrandswaard	12	71	€ 411.269
Alphen aan den Rijn	181	1.001	€ 4.703.699
Barendrecht	13	52	€ 20.677.236
Bodegraven-Reeuwijk	146	791	€ 5.297.137
Capelle aan den IJssel	1	4	€ 1.885
Delft	5	35	€ 127.896
Dordrecht	39	251	€ 1.145.372
Goeree-Overflakkee	309	1.870	€ 12.770.751
Gorinchem	13	73	€ 379.818
Gouda	4	20	€ 199.633
Hardinxveld-Giessendam	24	125	€ 887.464
Hendrik-Ido-Ambacht	1	4	€ 2.037
Hillegom	19	105	€ 1.049.370
Hoeksche Waard	316	1.855	€ 15.859.485
Kaag en Braassem	123	716	€ 3.637.432
Katwijk	7	31	€ 139.815
Krimpenerwaard	257	1.448	€ 9.130.649
Lansingerland	29	170	€ 892.374
Leiden	7	27	€ 6.839.472
Leiderdorp	7	34	€ 192.719
Leidschendam-Voorburg	40	231	€ 892.482
Lisse	20	106	€ 495.215
Maassluis	3	21	€ 103.523
Midden-Delfland	84	499	€ 3.521.670
Molenlanden	375	2.202	€ 11.277.316
Nieuwkoop	136	744	€ 4.535.876
Nissewaard	88	534	€ 3.658.083
Noordwijk	81	409	€ 1.192.859
Oegstgeest	2	14	€ 67.477
Papendrecht	3	13	€ 830.183
Pijnacker-Nootdorp	29	148	€ 635.189
Ridderkerk	11	53	€ 859.608
Rotterdam	19	90	€ 2.505.583
Schiedam	6	30	€ 177.094
's-Gravenhage	9	34	€ 1.322.353
Sliedrecht	4	24	€ 137.968
Teylingen	55	272	€ 806.895
Vlaardingen	1	6	€ 12.076
Voorne aan Zee	92	523	€ 3.517.031
Voorschoten	8	38	€ 1.566.463
Waddinxveen	20	114	€ 533.198
Wassenaar	18	87	€ 562.195
Westland	21	75	€ 35.848.217
Zoetermeer	15	70	€ 901.737
Zoeterwoude	44	262	€ 1.306.048
Zuidplas	70	379	€ 3.261.816
Zwijndrecht	9	56	€ 145.258
Totaal	2.782	15.755	€ 165.208.030

Tabel 7: Betalingen GLB in Zuid-Holland per gemeente in de jaren 2021 en 2022

vijf

Benchmark

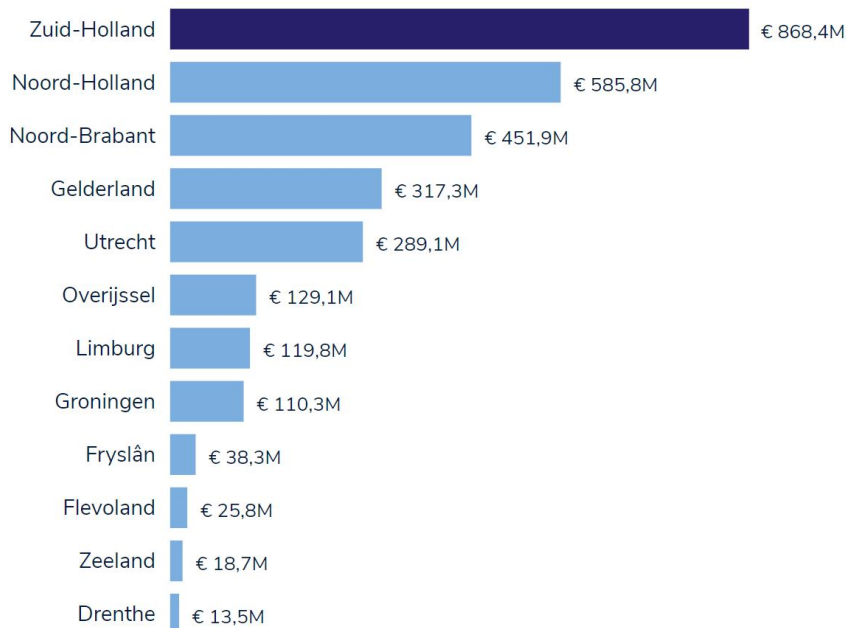
ERAC beschikt over een landelijke database van de verleende Europese subsidie in Nederland. Hierdoor is een benchmark tussen alle twaalf Nederlandse provincies mogelijk.

In dit hoofdstuk is op basis van de verzamelde data een benchmark weergegeven naar:

- Totale Europese subsidie
- Europese subsidie omgerekend per inwoner
- Jaarlijkse Europese subsidie in verhouding tot het Bruto Regionaal Product (BRP)

5.1 Benchmark Europese subsidie

Figuur 11 geeft de totaal verleende Europese subsidie per Nederlandse provincie weer.

Figuur 11: Europese subsidie per provincie

Opmerking bij figuur 11:

- Ten opzichte van de vorige programmaperiode is Zuid-Holland wederom de provincie met de meest verleende Europese subsidie.

5.2 Benchmark Europese subsidie per inwoner

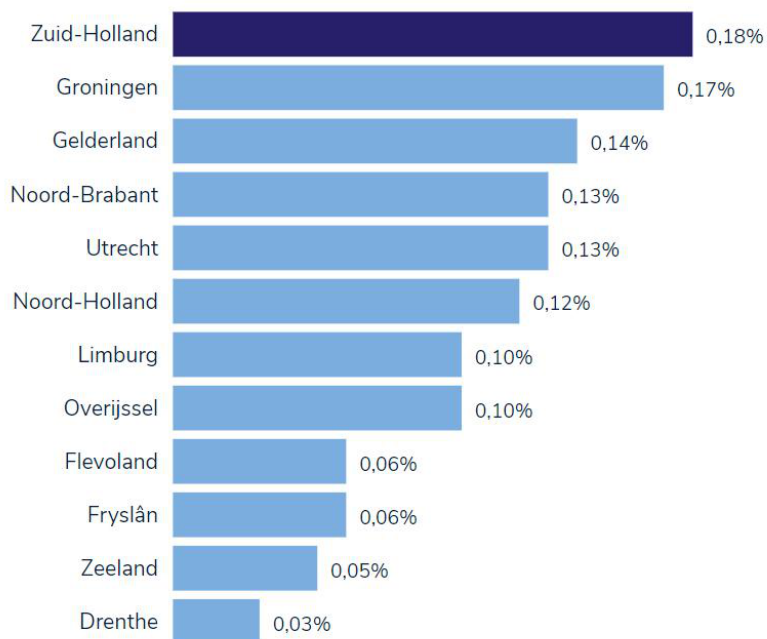

Figuur 12: Europese subsidie per inwoner

Opmerking bij figuur 12:

- In bovenstaande figuur staat Zuid-Holland ten opzichte van de vorige periode een aantal plekken hoger. In de programmaperiode 2014-2020 was de Europese subsidie per inwoner € 598 voor Zuid-Holland.

5.3 Benchmark Europese subsidie ten opzichte van het Bruto Regionaal Product

Figuur 13: Europese subsidie (per jaar) in procenten t.o.v. het BRP

Opmerking bij figuur 13:

- Ook hier staat Zuid-Holland ten opzichte van de vorige periode een plek hoger. In de periode 2014-2020 was de Europese subsidie ten opzichte van het Bruto Regionaal Product 0,20% per jaar.

Bijlagen

Bijlage 1	Opzet van de rapportage
Bijlage 2	Informatie GLB
Bijlage 3	Overzichtstabellen Europese programma's

Bijlage 1

Opzet van de rapportage en inventarisatie

In deze bijlage beschrijven we de opzet van de rapportage, inventarisatie en hoe de onderliggende gegevens tot stand zijn gekomen en/of moeten worden geïnterpreteerd. Aangezien de opzet van de rapportage in deze nieuwe programmaperiode op sommige aspecten is doorontwikkeld, beschrijven we deze aspecten expliciet.

Het monitoringsysteem bevat de verleende subsidies binnen de grootste en belangrijkste Europese programma's en fondsen. Slechts enkele kleine fondsen en programma's maken geen onderdeel uit van deze inventarisatie. De inventarisatie van verleende subsidie maakt gebruik van openbare databases, contacten met programmabureaus / National Contact Points.

De inventarisatie gaat uit van verleende subsidie binnen de Europese programma's op basis van de vestigingsplaats van de subsidie-ontvangende organisaties. De projectenomvang is in werkelijkheid groter (multiplier), omdat voor de meeste programma's geldt dat slechts een deel van de projectkosten uit (Europese) subsidie wordt gefinancierd. Voor de berekening van de multiplier is op basis van ervaringscijfers per programma een gemiddeld subsidiepercentage bepaald. ERAC vertaalt deze percentages in een gemiddelde multiplier per programma. Berekend is dat de huidige gewogen multiplier voor Zuid-Holland (afgerond) **1,46** bedraagt.

In het monitoringsysteem leggen we van ieder project een 'database-startdatum' vast. Op basis hiervan is de ontwikkeling van subsidietoekenning in de tijd beschikbaar. Indien beschikbaar gebruiken we hiervoor de datum van de verleningsbeschikking. Als alternatief wordt de startdatum van het project gebruikt, of anders de datum van vastlegging in de database.

Dit rapport maakt voor het eerst gebruik van cijfers uit de periode 2021-2027. Dit betekent dat ons databestand weer op 'nul' begint. Cijfers uit de periode 2014-2020 worden niet meer gegeven, tenzij anders vermeldt. Het begin van de nieuwe programmaperiode is ook aangegrepen om enkele categorisering en aan te passen naar de hedendaagse realiteit. Daarnaast is nieuwe functionaliteit toegevoegd, zoals het beeld brengen van regio's en organisaties waarmee wordt samengewerkt en het aantal ton CO2-reductie dat met projecten wordt gerealiseerd.

1.1 Categorisering

Categorisering op projectniveau

Alle projecten worden gecategoriseerd op vier variabelen:

- Bestuurlijk thema
- Topsector

- Maatregel cf. EIM-rekentool
- Nevenonderwerpen

Bestuurlijk thema

De categorisering naar bestuurlijk thema zorgt ervoor dat de projecten gekoppeld kunnen worden aan thema's uit de verschillende coalitieakkoorden. Net als de vorige programmaperiode is gekozen om de verschillende provinciale coalitieakkoorden naast elkaar te leggen en hieruit een rode lijn te destilleren. Dit heeft geleid tot de volgende bestuurlijke thema's:

- Arbeidsmarkt & Werkgelegenheid
- Circulaire economie
- Cultuur & Samenleving
- Energie
- Innovatie algemeen
- Landbouw & Visserij
- Mobiliteit & Infrastructuur
- Natuur, Milieu & Biodiversiteit
- Onderwijs
- Zorg & Welzijn

Te zien is dat er veel overlap is met de bestuurlijke thema's uit de vorige periode, waardoor deze thema's in hoofdlijnen gelijk zijn gebleven. Toch zijn ook wijzigingen doorgevoerd, die hieronder zijn weergegeven:

- Toerisme is als bestuurlijk thema geschrapt aangezien daar in de coalitieakkoorden minder specifieke aandacht voor is;
- Circulaire economie is als nieuwe thema toegevoegd;
- Biodiversiteit is toegevoegd aan Natuur en Milieu;
- Onderwijs en arbeidsmarkt zijn nu twee verschillende thema's;
- Landbouw & Visserij is als thema toegevoegd;
- Innovatie algemeen is een apart thema (was voorheen economie & innovatie).

Topsectoren

Net als de vorige periode worden economische projecten gecategoriseerd naar topsector. Deze zijn gebaseerd op het nationaal topsectorenbeleid. De volgende topsectoren zijn onderdeel van de monitoring:

- Agri & Food
- Chemie
- Creatieve industrie
- Energie
- ICT
- High Tech Systemen en Materialen (HTSM)
- Life Sciences & Health
- Logistiek
- Tuinbouw & Uitgangsmaterialen
- Water & Maritiem

De topsectoren zijn bijna geheel hetzelfde gebleven ten opzichte van de vorige periode. De enige verschillen zijn:

- De oude topsector Agrofood is nu Agri & Food;
- Topsector ICT is toegevoegd.

EIM

De EIM-rekentool is in opdracht van het toenmalige Ministerie van Economische Zaken ontwikkeld om van projecten verwachte vervolginvesteringen en werkgelegenheid in te schatten. Hiervoor zijn 21 categorieën projecten (maatregelen) gedefinieerd, met voor iedere categorie een eigen berekeningssystematiek van de vervolginvesteringen en werkgelegenheid. De tool wordt op dezelfde manier gebruikt als voorgaande programmaperiode.

Nevenonderwerpen

Om meer diepgang in de analyse te krijgen, wordt waar van toepassing een nevenonderwerp toegevoegd aan een project. Dit zijn categorisering die meer duiding geven over de aard van een project. Deze analyses vormen geen standaard onderdeel van de rapportage, maar zijn opvraagbaar bij aanvullende analyses. De volgende nevenonderwerpen worden gebruikt:

- Artificial Intelligence
- Coronacrisis
- Cybersecurity
- Fundamenteel onderzoek
- Klimaatadaptatie
- Sport & Bewegen (vitaal leven)
- Stikstof
- Toerisme & Recreatie
- Wonen & Woningmarkt

Categorisering op organisatieniveau

Van de organisaties die participeren in de projecten wordt vastgelegd hoeveel subsidie zij binnen het project toegekend hebben gekregen. Daarnaast wordt de vestigingsplaats van deze organisaties vastgelegd. De vestigingsplaats is de basis voor de geografische verdeling van de Europese subsidie. Op deze manier kan een onderverdeling gemaakt worden naar subsidie per gemeente of provincie. Ten slotte wordt vastgelegd welk type organisatie de financiering ontvangt en of deze organisatie penvoerder is binnen een project. Deze periode worden hiervoor dezelfde categorisering gehanteerd als de vorige programmaperiode.

1.2 Europese programma's

Het monitoringsysteem bevat de verleende subsidies binnen de grootste en belangrijkste Europese programma's en fondsen. Slechts enkele kleine fondsen en programma's maken

geen onderdeel uit van deze inventarisatie. Dit zijn dezelfde uitgangspunten als de vorige programmaperiode. Zie de bijlage voor korte duiding van de opgenomen programma's.

De programma's worden gecategoriseerd naar regieorgaan. Hierin wordt onderscheid gemaakt naar programma's onder regionale regie, nationale regie en Europese regie. Programma's onder regionale regie zijn Interreg A, EFRO en POP (w.b. overgangperiode richting GLB 23-27). Dit zijn programma's waar provincies zelf aan het roer staan en invloed uit kunnen oefenen. Programma's onder nationale regie zijn bijvoorbeeld AMIF en ESF+. Hier is de Rijksoverheid de meest bepalende actor. Programma's onder Europese regie worden voornamelijk vanuit Brussel aangestuurd. Horizon Europe is het grootste programma onder Europese regie. Waar programma's onder regionale en nationale regie ook een bepaald geografisch gebied kennen, denk aan Kansen voor West III of ESF+, zijn programma's onder Europese regie in heel Europa toepasbaar. Dit houdt in dat organisaties uit heel Europa kunnen deelnemen aan deze programma's en concurreren om het budget.

Onderstaand zijn de in het monitoringsysteem aanwezige programma's benoemd, gecategoriseerd naar regieorgaan.

Programma's – regionale regie

- EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling)
 - Kansen voor West III
 - EFRO 2021-2027 Noord-Nederland
 - EFRO 2021-2027 Oost-Nederland
 - OPZuid EFRO 2021-2027
- ELFPO (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling), onderdeel GLB 23-27
- Interreg – grensoverschrijdende samenwerking:
 - Interreg VIA Duitsland-Nederland
 - Interreg VIA Euregio Maas-Rijn
 - Interreg VIA Vlaanderen-Nederland
 - Interreg VIB Noordzeeregio
 - Interreg VIB North West Europe
- Just Transition Fund (JTF)

Programma's – nationale regie

- AMIF (Asiel- en Migratiefonds)
- EMVAF (Europees Maritiem, Visserij en Aquacultuur Fonds)
- ESF+ (Europees Sociaal Fonds+):
 - Kwetsbare werkenden en werkzoekenden
 - Sociale innovatie
 - Voedselhulp
- ISF (Fonds voor de Interne Veiligheid)

Programma's – Europese regie

- CEF (Connecting Europe Facility)
 - Digitaal
 - Energie
 - Transport
- COSME
- Creative Europe
- EEE-F
- ELENA
- Erasmus+
- Europe for Citizens (CERV)
- European Urban Initiative
- Eurostars
- Horizon Europe:
 - Clusters
 - EDF (European Defence Fund)
 - EIC (European Innovation Council)
 - EIE (European Innovation Ecosystems)
 - EIT (European Institute of Innovation and Technology)
 - ERC (European Research Council)
 - JRC (Joint Research Centre)
 - Marie Curie
 - Reforming/enhancing EU R&I System
 - Research infrastructures
 - Widening participation/spreading excellence.
- Innovation Fund
- Interreg VIC Europe
- Interregional Innovation Investments (I3)
- LIFE
- URBACT V

Ten opzichte van de vorige programmaperiode zijn een aantal programma's gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Het programma EasI is een vaste pijler geworden van het ESF+ programma.
- Urban Innovative Actions heet in de programmaperiode 2021-2027 'European Urban Initiative'.
- Horizon2020 is veranderd naar Horizon Europe. De categorieën die hieronder vallen zijn tevens gewijzigd.
- De nieuwe programma's Innovation Fund, Just Transition Fund en Interregional Innovation Investments (I3) zijn toegevoegd.

1.3 Samenwerking

Nieuw in deze versie van het monitoringsysteem is de mogelijkheid om in kaart brengen wie met wie samenwerkt in Europese projecten. Door deze samenwerking in beeld te brengen, ook over de grenzen van het onderzoeksgebied, is het mogelijk op verschillende niveaus netwerkanalyses te maken. Zo brengen we niet alleen in beeld wat er gebeurt, maar vooral welke dynamiek en welke onderlinge verbinding/samenwerking hieraan ten grondslag ligt. De netwerkanalyse geeft antwoord op vragen als: “Met welke regio’s werken onze organisaties het meest samen?” Maar ook meer ingezoomd: “Welke samenwerkingsverbanden zijn er tussen ons MKB en andere organisaties in projecten die bijdragen aan een specifieke topsector?” Of: “Hoe sterk is de regionale samenwerking tussen onze kennisinstellingen en ons bedrijfsleven?” In het rapport wordt op algemeen niveau (het niveau van het onderzoeksgebied) naar de samenwerkingen gekeken. Eventuele aanvullende analyses zijn aan te vragen.

1.4 Benchmark

Om de data te vergelijken met andere Nederlandse provincies is in deze rapportage net zoals bij de vorige periode een benchmark opgenomen. Het betreft hier een landsdekkende benchmark op basis van het aantal inwoners en het BRP (over de gehele periode en per jaar). Ook is van andere provincies de verdeling van de Europese subsidie tussen programma’s onder regionale, nationale en Europese regie weergegeven.

1.5 Dataverzameling

Een nieuwe programmaperiode betekent ook nieuwe databronnen. De werkwijze is gelijk gebleven ten opzichte van de vorige periode. Ook nu is zowel gebruik gemaakt van openbare databases als van contacten met programmabureau’s. De beschikbaarheid van data verschilt per programma. Horizon Europe stelt bijvoorbeeld een zeer uitgebreide dataset beschikbaar via Cordis. In deze dataset is per deelnemende organisatie omschreven hoeveel subsidie zij ontvangen en waar ze gevestigd zijn. Bij enkele programma’s zijn alleen de totaalgegevens per project bekend. Dit houdt dus ook in dat alleen het totaal subsidiebedrag bekend is. Bij dergelijke programma’s wordt het bedrag per organisatie berekend door dit totaalbedrag te delen door het aantal deelnemende organisaties. Op deze manier kan toch een goede inschatting gemaakt worden van de verleende financiering. Voor het EFRO-programma gebruiken we gegevens die verstrekt zijn door de Managementautoriteit. Ten slotte worden voor ELFPO de gegevens verstrekt door de provincies zelf.

De aanpak van ERAC gaat uit van pragmatisme in het komen tot voldoende betrouwbare en bruikbare gegevens, zonder ‘wetenschappelijk volledig’ te willen zijn. Met de gepleegde inzet willen we tot een 95% dekkend beeld komen. Dit met de wetenschap dat de inspanningen om de laatste 5% te vergaren onevenredig groot zijn.

1.6 Multiplier

De inventarisatie gaat uit van verleende subsidie binnen de Europese programma's. De projectenomvang is in werkelijkheid groter, omdat voor de meeste programma's geldt dat slechts een deel van de projectkosten uit (Europese) subsidie wordt gefinancierd.

Voor de berekening van de multiplier is op basis van ervaringscijfers per programma een gemiddeld subsidiepercentage bepaald. ERAC vertaalt deze percentages in een gemiddelde multiplier per programma. Berekend is dat de huidige gewogen multiplier voor Zuid-Holland (afgerond) **1,46** bedraagt. De investeringsimpuls aan totale projectkosten in Zuid-Holland bedraagt op basis van deze multiplier **€ 1.264.460.456**.

1.7 Toerekening financiering

Subsidie wordt aan een locatie toegerekend op basis van adresgegevens zoals aanwezig in de programmadatabases. Dit houdt in dat bijvoorbeeld alle financiering die TNO ontvangt binnen Horizon Europe wordt toegeschreven aan Den Haag. Dit komt doordat TNO bij aanvragen Den Haag als locatie opgeeft (vanwege de locatie van het hoofdkantoor) en daarmee ook als zodanig terug komt in de projectendatabase. Het is voor ERAC onmogelijk te achterhalen in welke TNO-vestiging de werkzaamheden daadwerkelijk uitgevoerd worden en daarom wordt de locatie in de database aangehouden als projectplaats in de monitoring.

Hiernaast wordt binnen Interreg soms met voucherregelingen gewerkt. Dit houdt in dat Europees geld eerst terecht komt bij een intermediaire organisatie die dit geld vervolgens weer verdeelt over andere partijen. Deze partijen zijn niet bij ons bekend, dit komt doordat in de openbare database alleen de primaire ontvanger van de middelen wordt benoemd. Bij voucherregelingen is dit de intermediaire organisatie. Dit houdt in dat in de monitoring ook slechts melding gemaakt wordt van deze intermediair en het totale bedrag aan financiering aan deze organisatie wordt toegeschreven.

1.8 Doorontwikkeling monitoringsysteem

Er vindt continu inhoudelijke toetsing van het monitoringsysteem plaats. Deze toetsing is onder andere mogelijk door contacten die ERAC heeft met de provincies of met subsidieverstrekkingen. Regelmatig wordt met deze informatie de database aangescherpt. Het is hierdoor mogelijk dat een subsidiebedrag wordt gerectificeerd, of dat een eerder gekozen categorisering wijzigt, bijvoorbeeld van topsector Chemie naar HTSM. Dit alles met als doel om op het moment van rapportage het monitoringsysteem zo goed mogelijk inzicht te laten geven in de verleende Europese subsidie in het onderzoeksgebied.

Bijlage 2

Informatie Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Ruim 33% van de EU-begroting is gereserveerd voor landbouw, deze middelen worden beschikbaar gesteld via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Veruit de meeste betalingen uit het GLB zijn premies en vergoedingen. Deze betalingen verschillen wezenlijk van de overige subsidieprogramma's zoals aanwezig in de monitoringsdatabase, aangezien dat projectgebonden subsidies zijn op basis van verleende bedragen. De betalingen uit het GLB kunnen hierdoor slechts voor een beperkt deel geïntegreerd worden in de database, daarom zijn de betalingen uit het GLB hier apart inzichtelijk gemaakt.

Het GLB tot en met 2020 kent een drietal onderdelen. Het eerste onderdeel betreft de directe betalingen en vormt het overgrote deel van de uitgaven uit het GLB. Dit betreft vooral basisbetalingen in de vorm een vaststaand bedrag per hectare grond. Ook kunnen landbouwers in aanmerking komen voor een vergroeningspremie om biodiversiteit te bevorderen. Daarnaast zijn diverse directe betalingsregelingen beschikbaar, waaronder extra vergoedingen voor landbouwers onder de 41 jaar. Het tweede onderdeel betreft het markt- en prijsbeleid. Dit betreft met name betalingen voor marktmaatregelen, die de afgelopen jaren vooral in de tuinbouwsector zijn ingezet. Samen met het eerste onderdeel komt de subsidie uit het Europees Landbouw Garantie Fonds (ELGF).

Het derde onderdeel richt zich op plattelandsontwikkeling die gefinancierd wordt uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). In Nederland zijn diverse maatregelen opengesteld voor aanvragen, waarbij in de uitvoering onderscheid is gemaakt tussen grondgebonden en niet-grondgebonden maatregelen. De verleende subsidie van projecten gericht op niet-grondgebonden maatregelen zijn reeds in de database aanwezig (onder het programma ELFPO).

Bijlage 3

Overzichtstabellen Europese programma's

Overzichtstabel Europees programma – regionale regie

<p>Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling</p>	<p>Om de economische verschillen tussen Europese regio's te verkleinen heeft de Europese Unie het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling opgericht. Kansen voor West III is één van de vier landsdelige EFRO-programma's.</p>
<p>ELFPO (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling)</p>	<p>Europees fonds om het platteland van Europa te versterken. De Nederlandse uitvoering hiervan is het subsidieprogramma POP (Plattelandsontwikkelingsprogramma). Dit programma richt zich onder andere op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Agrarisch ondernemerschap: versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht; 2. Duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen (verbetering waterkwaliteit); 3. Goede conditie van het platteland (biodiversiteit, natuur en landschap).
<p>Interreg VIA Duitsland-Nederland</p>	<p>Subsidieprogramma om de Europese samenwerking tussen grensregio's te stimuleren en te bevorderen. Interreg VIA Deutschland-Nederland richt zich op grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland en de Duitse deelstaten Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen. Het programma definieert de volgende prioriteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een innovatiever programmagebied; 2. Een groener programmagebied; 3. Samenwerken aan een verbonden grensgebied; 4. Een Europa dicht bij de burger in het grensgebied. <p>De prioriteiten hebben als doel om het programmagebied zo goed mogelijk te laten ontwikkelen.</p>
<p>Interreg VIA Euregio Maas-Rijn</p>	<p>Subsidieprogramma om de Europese grensoverschrijdende projecten in het Maas-Rijngebied te ondersteunen. Het programmagebied van het Interreg VIA EMR (Euregio Maas-Rijn) programma omvat Limburg, Zuidoost Noord-Brabant en delen van België en Duitsland. Projecten op de volgende gebieden worden binnen dit programma gefinancierd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een slimmer Maas-Rijngebied; • Een groener, koolstofarm Maas-Rijngebied; • Een socialer Maas-Rijngebied; • Beter samenwerkingsbestuur in het Maas-Rijngebied.

**Interreg VIA Vlaanderen-
Nederland**

Subsidieprogramma om grensoverschrijdende samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse partijen te bevorderen. Het programmagebied omvat in Nederland de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland. In Vlaanderen gaat het om de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant (enkel het arrondissement Leuven) en West-Vlaanderen (met uitzondering van de arrondissementen Veurne en Ieper). Interreg VIA Vlaanderen-Nederland kent vier onderdelen, met daarbinnen diverse prioriteiten. De vier onderdelen zijn:

1. Een slimmer Europa;
2. Een groener Europa;
3. Een socialer Europa;
4. Een Europa zonder grenzen.

Interreg VIB Noordzeeregio

Subsidieprogramma om de transnationale samenwerking tussen partners (publiek en privaat) uit verschillende landen te stimuleren en te bevorderen. Naast Nederlandse regio's, maken regio's van de lidstaten België, Duitsland, Noorwegen, Zweden, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk deel uit van het programmagebied. In het programma staan vier thematische prioriteiten centraal:

1. Robuuste en intelligente economieën in de Noordzeeregio;
2. Een groene transitie in de Noordzeeregio;
3. Een klimaatbestendige Noordzeeregio;
4. Betere governance.

**Interreg VIB North West
Europe**

Subsidieprogramma om de transnationale samenwerking tussen partners (publiek en privaat) uit verschillende landen te stimuleren en te bevorderen. Het Noordwest-Europa-programma is van toepassing in de gemarkeerde regio's van Nederland en in regio's van de lidstaten België, Duitsland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg en Verenigd Koninkrijk, alsmede Zwitserland. Deze samenwerking richt zich op vijf prioriteiten:

1. Een slimmer en klimaatbestendiger NWE-gebied;
2. Slimme en gelijkwaardige energietransitie;
3. Transitie naar een circulaire economie;
4. Bevorderen van innovatie in het NWE programmagebied;
5. Transitie naar een sociaal-inclusieve, duurzame en bestendige maatschappij.

Just Transition Fund (JTF)

Het Just Transition Fund (JTF) is een EU-financieringsinstrument voor regio's die afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en industrieën met een hoge uitstoot. Het programma wordt ingezet om de sociaaleconomische gevolgen van de klimaattransitie op te vangen, waarbij een aspect van het programma zich ook richt op de arbeidsmarkt. Het doel is om hen te helpen zich voor te bereiden op de transitie die nodig is om in 2030 minimaal 55 % emissiereductie en klimaatneutraliteit in 2050 te realiseren.

Overzichtstabel Europees programma – nationale regie

AMIF	<p>Het Asiel, Migratie en Integratiefonds is een onderdeel van de subsidieregeling voor de Europese migratie- en veiligheidsfondsen (EMFV) 2021-2027. Het AMIF biedt subsidie voor de volgende vier doelstellingen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Asiel en opvang;2. Legale migratie;3. Integratie;4. Terugkeer.
EMVAF	<p>Het Europees Maritiem, Visserij en Aquacultuur Fonds (EMVAF) geeft subsidie om innovatie te ondersteunen om de volgende hoofddoelen te ondersteunen:</p> <ul style="list-style-type: none">• Het verder verduurzamen en flexibiliseren van de visserijvloot door innovatie;• Het behouden van de aquacultuurproductie;• Een bijdrage leveren aan natuuronderzoek- en behoud;• Ervoor zorgen dat Nederland haar verplichtingen uit het gemeenschappelijk Visserijbeleid op het gebied van datacollectie en controle- en handhaving nakomt.
ESF+	<p>Het Europees Sociaal Fonds+ (ESF+) is het belangrijkste Europese middel om werkgelegenheid te ondersteunen, mensen aan werk te helpen en te zorgen voor eerlijke arbeidskansen voor alle EU-burgers. Er zijn drie focuspunten:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Kwetsbare en werkzoekenden;2. Voedselhulp;3. Sociale Innovatie.
ISF (Fonds voor de Interne Veiligheid)	<p>Het fonds voor de Interne Veiligheid (ISF) is onderdeel van de subsidieregeling voor de Europese migratie- en veiligheidsfondsen (EMFV) 2021 – 2027. De subsidieregeling ISF bevat uit drie doelstellingen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Verbeteren en vergemakkelijken van uitwisseling van informatie;2. Verbeteren en intensiveren van grensoverschrijdende coördinatie en samenwerking;3. Ondersteunen van versterking van capaciteiten van lidstaten voor het voorkomen en bestrijden van criminaliteit, terrorisme en radicalisering en beheersen van veiligheid gerelateerde incidenten, risico's en crises.

Overzichtstabel Europees programma – Europese regie

CEF (Connecting Europe Facility)	<p>De Connecting Europe Facility (CEF) ondersteunt een efficiënte, geïntegreerde, duurzame en multimodale infrastructuur in de EU. CEF heeft de volgende pijlers:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. CEF-Energie; 2. CEF-Digitaal; 3. CEF-Transport. <p>CEF 2021-2027 ondersteunt de synergiën tussen de vervoers-, energie- en digitale sector en stimuleert sector overstijgend werk op gebieden als geautomatiseerde mobiliteit en alternatieve brandstoffen.</p>
COSME	<p>COSME staat voor 'Competitiveness of enterprises and SMEs' en heeft als doel om het concurrentievermogen van het MKB in Europa te verbeteren. Het programma ondersteunt het MKB op de volgende gebieden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Toegang tot financiering; 2. Toegang tot internationale markten; 3. Een gunstig ondernemersklimaat.
COST	<p>Coördineren en afstemmen van nationaal gefinancierd onderzoek dat fundamenteel en/of precompetitief van aard is, gericht op vreedzame doeleinden: vraagstukken die voor verschillende landen een gelijke strekking hebben en een basis vormen voor harmonisatie en regelgeving.</p>
Creative Europe	<p>Het Creative Europe programma heeft tot doel de Europese creatieve en culturele sector te stimuleren en daarmee bij te dragen aan zowel de economie, werkgelegenheid, innovatie en sociale cohesie in Europa als ook de verdere ontwikkeling van de Europese cultuur. Het programma bestaat uit drie onderdelen, te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cultuur; 2. Media; 3. Sector overschrijdend innovaties en acties. <p>Deze drie onderdelen hebben samen twee hoofddoelstellingen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De bescherming, ontwikkeling en bevordering van de Europese culturele en taalkundige verscheidenheid en het culturele en taalkundige erfgoed; 2. Het economische potentieel en concurrentievermogen van de culturele en creatieve sectoren te vergroten, met name de audiovisuele sector.
EEE-F	<p>Publiek-privaat partnerschap van de Europese Unie met EIB en een Duitse en Italiaanse bank, gericht op mitigatie van klimaatverandering. Financiering voor energie-efficiëntie, gebruik van hernieuwbare energiebronnen en 'schoon stedelijk transport'. Begunstigden zijn lokale, regionale en mogelijk nationale overheden of publieke en private ondernemingen die namens deze overheden optreden.</p>
ELENA	<p>Met de ELENA subsidie steunt Europa samen met de EIB (Europese Investeringsbank) steden en regionale overheden bij de uitwerking van hun innovatieve investeringsprogramma's of projecten. ELENA bestaat uit drie onderdelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Energie-efficiëntie; 2. Duurzame residentiële gebouwen; 3. Stedelijke mobiliteit en transport.

Erasmus+	<p>Erasmus+ is het Europese subsidieprogramma voor onderwijs, jeugd en sport. Aan de basis staat de gedachte dat investeringen in onderwijs, opleidingen en niet-formeel leren van cruciaal belang zijn om mensen - ongeacht hun leeftijd of achtergrond - de kans te geven zich voortdurend te ontwikkelen oftewel: een leven lang te leren. Erasmus+ kent in de programmaperiode 2021-2027 de volgende prioriteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inclusie en diversiteit; 2. Digitalisering; 3. Participatie; 4. Green Erasmus+ (duurzaamheid, milieu en klimaat).
Europe for Citizens (CERV)	<p>Europees programma gericht op het actief maken van burgers voor de Europese samenleving. Het programma kent vier pijlers:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gelijkheid, rechten en gendergelijkheid; 2. Betrokkenheid en participatie van burgers; 3. Daphne (geweld); 4. Waarden van de Unie.
European Urban Initiative	<p>Het Europees programma European Urban Initiative richt zich op proefprojecten en innovatieve oplossingen voor duurzame stadsontwikkeling. Projecten met de volgende onderwerpen vallen onder European Urban Initiative:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milieu en klimaat; • Inzet van digitale technologie ten behoeve van innovatie; • Cultuur en erfgoed; • Duurzaam toerisme; • Veiligheid in stedelijke gebieden.
Europees Globaliseringsfonds Eurostars	<p>Het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering biedt steun aan mensen die hun baan verliezen door structurele veranderingen als gevolg van globalisering.</p> <p>Eurostars ondersteunt innovatief MKB bij internationale onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. De doelstelling van Eurostars is de groei en innovativiteit van het MKB te bevorderen. Dit door internationale onderzoeks- & ontwikkelingsprojecten door het MKB te stimuleren. Projecten dienen gericht te zijn op het creëren van innovatieve producten, processen en diensten voor commercialisering.</p>
Horizon Europe	<p>Horizon Europe is hét financieringsprogramma voor onderzoek en innovatie. De belangrijkste doelstelling is het stimuleren van wetenschap en innovatie in het bedrijfsleven en de academische wereld.</p> <p>Een projectvoorstel moet altijd passen binnen één van de pijlers van Horizon:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Pijler 1: Excellent Science; 2) Pijler 2: Global Challenges and European Industrial Competitiveness; 3) Pijler 3: Innovative Europe.
Interreg VIC Europe	<p>Interreg VIC Europe is het Europese programma dat ten doel heeft om beleidsleren, op het gebied van regionale ontwikkeling, tussen nationale, regionale en lokale overheden te ondersteunen. Interreg Europe zet zich in op drie thema's:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een concurrerender en slimmer Europa; 2. Een groener en veerkrachtiger Europa;

	<p>3. Een socialer en inclusiever Europa.</p>
Innovation Fund	<p>Het Innovation Fund financiert projecten die innovatieve koolstofarme technologieën demonstreren. Het doel is om marktklare oplossingen voor de industrie te realiseren, waarmee ook deze sector klimaatneutraal wordt. Het Innovation Fund richt zich op zeer innovatieve technologieën en grote flagship projecten die aanzienlijke emissiereducties kunnen opleveren. Het gaat het demonstreren van unieke, zeer innovatieve projecten.</p>
Interregional Innovation Investments (I3)	<p>Het nieuwe I3 programma heeft als doel om interregionale innovatieprojecten te ondersteunen in commercialiserings- en opschalingsfasen. Nederlandse partijen kunnen meedoen in beide onderdelen van het programma:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) financiële en adviserende steun voor investeringen in interregionale innovatieprojecten 2) financiële en adviserende steun voor het ontwikkelen van waardenketens in minder ontwikkelde regio's.
LIFE	<p>LIFE is hét Europese programma voor activiteiten en projecten die een bijdrage leveren aan het klimaat, het milieu en de natuur. Het programma biedt voor veel verschillende onderwerpen mogelijkheden, denk aan energie-efficiëntie, biodiversiteit, luchtkwaliteit en circulaire economie.</p> <p>LIFE bestaat uit twee subthema's met eigen prioriteiten en bijbehorende openstellingen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Subthema Milieu Natuur en Biodiversiteit Circulaire economie en levenskwaliteit 2. Subthema Klimaat Klimaatmitigatie en -adaptie Transitie naar schone energie
URBACT	<p>URBACT is het Europese territoriale coöperatieprogramma. URBACT bevordert duurzame geïntegreerde stedelijke ontwikkeling in steden in heel Europa en is een succesvol instrument van het Europese cohesie beleid. URBACT richt zich op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Capaciteit om stedelijk beleid te ontwikkelen; 2. Ontwerpen van beleid; 3. Implementatie van beleid; 4. Opbouwen en delen van kennis.